

Het veen raakt op

Over ongeveer vijftig jaar is al het veen afgegraven. Als het zover is zijn goede alternatieven nodig voor veen als grondstof voor potgrond. Maar ook voor die tijd is een goed substituut wenselijk. Een nat najaar als in 1998 kan de oogst van veen in gevaar brengen. Sindsdien is de zoektocht naar veenvervangers geïntensiveerd. Welke alternatieven zijn er inmiddels?

Stichting RHP deed in 1999 onderzoek naar alternatieven voor veen. Aanleiding was het extreem natte najaar van 1998, waardoor het in heel Europa onmogelijk was om veen te winnen. Het onderzoek wees uit dat er weinig alternatieven zijn.

Alleen klei, pietal en kokos zijn geschikt om in potgrond te verwerken (zie kader). Veel andere stoffen hebben wel goede eigenschappen, maar niet de combinatie die veen zo geschikt maakt voor potgrond. Bovendien zijn veel grondstoffen schaars.

In potgrond wordt een combinatie gebruikt van witveen en zwartveen, oftewel tuinturf. Door de combinatie van fijne en grovere delen houdt veen water vast, maar draineert het ook. Afhankelijk van de hoeveelheid grove delen bevat de potgrond meer of minder lucht. Door in bepaalde verhoudingen te mengen, is de potgrond voor vrijwel iedere teelt geschikt te maken. Veen werd voorheen vooral in Duitsland gewonnen. Gaandeweg legden veel landen de veenwinning aan banden, omdat de bronnen uitgeput raakten. Daarnaast stellen landen eisen aan de hoeveelheid te gebruiken veen. Zo mag er in Duitsland en Zwitserland maximaal 80 procent veen in potgrond zitten. Nederland heeft deze eisen nog niet gesteld.

Wingebieden

De Nederlandse potgrondfabrikanten betrekken hun veen uit Duitsland, Finland, Ierland en de Baltische staten. Binnen Europa is het verschil tussen de veenwingebieden niet groot. Fabrikanten claimen bijna allemaal dat het veen dat zij winnen beter is dan elders in Europa. Onderzoek heeft dat echter nooit bewezen. Het is vooral de techniek van steken en het conserveren die bepalend zijn. Zo is het nodig dat het veen na het afsteken doorvroren wordt. In gebieden waar geen strenge vorst voorkomt, moeten de zoden minder hoog zijn, zodat de vorst tot in de kern van de zoden doordringt. Tijdens de veenschaarste in 1998 zijn de fabrikanten uitgeweken naar Canada als veenwingebied. Het veen uit dit land is wel anders. Dat komt omdat het Canadese veenmos, sphagnum, een andere soort is dan het Europese veenmos. Het eindproduct is wel vergelijkbaar, maar heeft niet dezelfde eigenschappen. Daarom zijn er veel telers in Canada die hun potgrond in Nederland of Europa bestellen.

Kokos als toevoeging of substraat

Het aantal kwekers die kokos gebruiken als zelfstandig substraat, groeit gestaag. Kokos als toeslagstof blijkt prima te werken. Er kokosgruis en -vezel. Naarmate de grond luchtiger moet zijn, moet er meer vezel doorgemengd worden. Het gruis bevat veel water en houdt dit ook vast. De vezels houden de potgrond luchtig. Ook voorkomt de toevoeging van vezels dat de potgrond inklinkt. Onbewerkt kokosgruis houdt in het begin van de teelt veel calcium en magnesium vast; bovendien geeft het kalium en natrium af. RHP verplicht daarom de fabrikanten om de kokos te bewerken. Hiervoor heeft RHP normen ontwikkeld.

Om het RHP-keurmerk te krijgen, moeten de fabrikanten de winplaatsen bekendmaken en de grondstoffen, de bast en de schil van de kokosnoot, beschermd opslaan, zodat er geen onkruidzaden bij kunnen komen. Kokos wordt gestoomd om onkruidzaden en ziektekiemen

te doden. In de eerste jaren dat er in Nederland kokos werd gebruikt, gebeurde dit niet altijd, waardoor veel kwekers slechte ervaringen hadden met de natrium- en kaliumafgifte en het opkomen van onkruiden. Inmiddels is de stof in Nederland bekender en is stomen en bewerken standaard geworden.

Ketura Sikken

OOGST Tuinbouw, 7 december 2001